

Gulbenes novada pagastu bibliotēku darba pārskats

Par darbu 2019.gadā

**Iveta Erica, metodiskā darba vadītāja Gulbenes novada
bibliotēkā**

Saturs

1. Vispārīgs bibliotēku raksturojums	2
2. Finansiālais nodrošinājums	3
3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums	4
4. Personāls.....	6
5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība.....	8
6. Krājums.....	16
7. Darbs ar bērniem un jauniešiem	19
8. Novadpētniecība.....	24
9. Projekti.....	27
10. Publicitāte.....	29
11. Sadarbības tīkla raksturojums	31

1. Vispārīgs bibliotēku raksturojums

- Īss situācijas apraksts.

2019.gadā Gulbenes novadā mainījās pagastu bibliotēku skaits – tagad darbojas 17 pagastu bibliotēkas un viens ārējās apkalpošanas punkts Sinolē. Tika slēgta Lejasciema pagasta Mālu bibliotēka - novada mazākā bibliotēka, ar vismazāko iedzīvotāju skaitu – tikai ~100 apkalpojamajā teritorijā deklarētie iedzīvotāji, pārsvarā tie ir seniori. Tādēļ 2019.gada 28.oktobrī Gulbenes novada domes sēdē nolēma likvidēt Gulbenes novada bibliotēkas struktūrvienību “Lejasciema pagasta Mālu bibliotēka” ar 2019.gada 30.novembri. 7 km attālumā no Mālu pagastu bibliotēkas, atrodas struktūrvienība “Lejasciema pagasta bibliotēkas ārējās apkalpošanas punkts “Sinole””. Ar jaunā gada sākumu bibliotēkas darbiniecei – informācijas speciālistei tiek palielināta darba likme no 0.5 uz 0.6, nosakot papildus darba funkciju – veikt Mālmuižas apkaimes iedzīvotājiem mājapkalpošanu, nodrošinot bibliotekāro pakalpojumu cilvēkiem dzīvesvietās.

Deviņos novada pagastos darbojas viena bibliotēka, četros pagastos - Daukstu, Stradu, Stāmerienas un Rankas - darbojas divas bibliotēkas.

Dažās vietās bijušo skolu telpās ir izveidoti sociālās aprūpes nami (Daukstes, Līgo), paverot bibliotēkām jaunu pakalpojumu iespējas. 2019.gadā darbu sāka jauns sociālās aprūpes centrs Jaungulbenes pagastā.

Daudzviet nav arī pasta, kultūras nama un veikala. Ar pakalpojuma sniedzēju skaita samazināšanos laukos palielinās bibliotēku funkcijas un uzdevumi.

- Informācija par apkalpojamā teritorijā esošām izglītības iestāžu bibliotēkām

Vienpadsmit bibliotēku (Beļavas, Daukstu, Druvienas, Galgauskas, Staru, Mālu, Gaujasrēveļu, Stāmerienas, Kalnienas, Līgo, Litenes un Stradu bibliotēku) mikrorajonos nav skolu. Sešu bibliotēku apkalpes teritorijā darbojas skolas ar bibliotēkām. Taču šīs bibliotēkas ir atvērtas ļoti dažādu laiku, jo bibliotekāru darba likmes ir mazas. Lielākas bibliotēkas ir Lizuma un Lejasciema vidusskolās ar bibliotekāru likmi attiecīgi – 0,625 (Lizumā) un 0,5 (Lejasciemā).

Citas izmaiņas bibliotēku darbībā un bibliotēku akreditācija nav notikusi.

2. Finansiālais nodrošinājums

Tabula "Bibliotēkas finansiālais nodrošinājums"

	2017	2018	2019
Kopā (EUR)	336437 (+2,3%)	369958 (+10%)	346431 (-6%)
Pašvaldības finansējums	335648	368878	345367
Citi ieņēmumi:	789	1080	1064
<i>t. sk. maksas pakalpojumi</i>	789	1080	1064
<i>t. sk. ziedojumi un dāvinājumi</i>	0	0	0
<i>t. sk. VKKF finansējums</i>	0	0	0
<i>t. sk. citi piešķirumi</i>	0	0	0

Tabula "Bibliotēkas izdevumi"

	2017	2018	2019
Izdevumi kopā (EUR)	336437 (+2,3%)	369958 (+10%)	346431 (-6%)
Darbinieku atalgojums (bruto)	173798 (-0,9%)	201808 (+16%)	190454 (-6%)
Krājuma komplektēšana	45270 (+12,8%)	45367 (+0,2%)	46618 (+3%)

Kopējais bibliotēku finansiālais nodrošinājums ir samazinājies par 6%. Darbinieku atalgojums samazinājies arī par 6%. Bibliotekāru darbs katru gadu tiek vērtēts, un atalgojums noteikts atbilstoši darba vērtējumam. Taču 2019.gadā ilgstoši (6 mēnešus) slimoja Lejasciema pagasta bibliotēkas ārējā apkalpošanas punkta Sinole darbiniece. Lizuma pagasta bibliotēkā tagad strādā 1 darbinieks. Tādēļ arī bibliotēku darbinieku kopējais atalgojums ir samazinājies.

Izdevumi bibliotēku krājuma komplektēšanai pieauguši par 3%.

3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums

- Veiktie un plānotie telpu un ēku rekonstrukcijas projekti un remontdarbi

Stradu pagasta bibliotēkas lasītavā veikta radiatoru, durvju un grīdas nomaiņa. Līdz ar to telpa kļuvusi siltāka, gaišāka, mūsdienīgāka. Arī vecie datorgaldi nomainīti pret jaunu, mūsdienīgu un kompakto datorvirsmu.

Lai uzlabotu bibliotēkas telpu apsildīšanu, **Galgauskas** pagasta bibliotēkā veikti uzlabojumi siltuma cirkulācijai. Siltumu pievadošās caurules nomainītas pret diametrā lielākām.

2020.gadā savu atrašanās vietu mainīs **Druvienas** pagasta bibliotēka. Tā pārcelsies uz bijušās pamatskolas ēku. 2019.gada rudenī uzsāka jauno telpu remontu, iegādājās jaunus grāmatu plauktus.

- Telpu paplašināšana vai bibliotēku pārvietošana uz citām telpām

Telpas nav paplašinātas nevienai bibliotēkai.

Telpu izvietojums ir mainīts Rankas pagasta **Gaujasrēveļu** bibliotēkā. Bērniem atvēlēta bibliotēkas lielākā telpa, tālāk no lasītavas, lai bērnu čalas netraucētu pieaugušajiem lasītājiem. Bērnu telpai iegādātas jaunas, bērniem atbilstošas mēbeles. Gan bērnu, gan vecāku uzmanību piesaista jaunais smilšu gaismas galds.

Stāmerienas pagasta bibliotēka arī ir mainījusi bērnu stūrīša atrašanās vietu, pārceļot to uz plašāku un gaišāku telpu. Bijušajā bērnu telpā tagad atrodas novadpētniecības materiālu krājums. Šeit izveidota arī atsevišķa darbavieta krājuma digitalizācijai.

Rankas pagasta bibliotēkā bērnu literatūras krājums pārvietots uz atsevišķu telpu.

- Iekārtas, aprīkojums

Pavisam Gulbenes novada pagastu bibliotēkās 92 (-7) datori. No tiem – 22 personālam. Gandrīz visi darbinieku datori iegādāti 2012.gadā. Lasītāji izmanto 70 datorus. Stacionārie lietotāju datori pēc iegādes gadiem:

2008.gads	2010.gads	2013.gads	2015.gads
20	2	8	32

2015.gadā novadā tika realizēts projekts „*Publisko interneta pieejas punktu attīstība Gulbenes novadā*”. Projekta ietvaros tika pilnveidoti desmit esošie punkti, uzstādot tur jaunu datortehniku (26 datorkomplekti) un daudzfunkcionālās iekārtas – Gulbenes novada bibliotēka, Litenes pagasta bibliotēka, Lizuma pagasta bibliotēka, Rankas pagasta bibliotēka, Druvienas pagasta bibliotēka, Galgauskas pagasta bibliotēka, Jaungulbenes pagasta bibliotēka, Stāmerienas pagasta bibliotēka, Stradu pagasta Stāķu bibliotēka, Tirzas pagasta bibliotēka.

2017.gadā projekta „*Āra lasītavu izveide pagastu bibliotēkās – jauna iespēja iedzīvotājiem*” ietvaros 7 bibliotēkām tika iegādāti planšetdatori.

2019.gadā Stāmerienas pagasta **Kalnienas** bibliotēka iegādājusies projektoru un pārnēsājamu projekcijas ekrānu.

Tirzas pagasta bibliotēka aprīkota ar TV, DVD un 3 Blu-ray atskaņotāju. Lietotājiem pie datora ir iespēja izmantot ārējo skaņas pastiprinātāju (tumbiņas). TV aprīkojums papildināts ar

spēļu konsoli. Bērni pēc skolas un pirmskolas iestādes bērni skatās filmas un multfilmas bibliotēkas pasākumu laikā, arī ikdienā, DVD. Jaunieši izmanto TV, lai skatītos populārākos video internetvietnē youtube.com.

- Problēmas un to risinājumi materiālā un tehniskā stāvokļa jomā

Problēma - personāla datori, kas iegādāti 2012.gadā, ir novecojuši. Tie tiks nomainīti 2020.gadā.

4. Personāls

- Personāla raksturojums

Bibliotekāro darbinieku skaits pēdējos gados ir samazinājies, jo samazināti bibliotēku otrie darbinieki – no 2017.gada jūlija Jaungulbenes pagasta bibliotēkā strādā tikai viens darbinieks, no 2018.gada rudens Lizuma pagasta bibliotēkā strādā 1 darbinieks. 2019.gada rudenī darba attiecības izbeidza Lejasciema pagasta Mālu bibliotēkas vadītāja.

Pašlaik pagastu bibliotēkās strādā 19 bibliotekārie darbinieki. No tiem bibliotekārā izglītība ir 9 darbiniekiem (1 – bakalaura, 2 – 1.līmeņa augstākā, 6 – 3.profesionālā kvalifikācija). Pārējiem 10 darbiniekiem ir izglītība citās jomās (7 – dažāda līmeņa augstākās izglītības un 3 – cita profesionālā izglītība). 4 darbinieki ir beiguši garos (no 160h) profesionālās pilnveides kursus.

18 darbinieki strādā pilnu darba slodzi, 1 – nepilnu darba slodzi. Lejasciema pagasta bibliotēka ir vienīgā, kur strādā vairāki darbinieki – 2 – Lejasciemā (pilnas slodzes), 1 – ārējās apkalpošanas punktā Sinolē (0,6 slodzes).

- Finansējums personāla attīstībai (profesionālajai pilnveidei, pieredzes apmaiņas braucieniem u. tml.)

Tabula “Apmeklētie profesionālās pilnveides pasākumi”

N.p.k .	Norises laiks	Norises vieta	Organizētājs(-i)	Pasākuma nosaukums, galvenās tēmas	Stundu skaits	Dalīb. skaits
1.	02.12.	Rīga	EGO Centrs	Pasākumu vadīšana – aisberga neredzamā puse	8	3
2.	8.10.	Rīga	EGO Centrs	Komunikācijas māksla ar sevi un citiem	8	2
3.	8.11.	Rīga	EGO Centrs	Kā sadraudzēties ar „grūto” klientu	8	1
4.	14.11.	Rīga	EGO Centrs	Sarunas par emocionālo inteliģenci	8	1
5.	1., 5.04.	Rīga	Tieto Latvia	BIS ALISE kursi „Ievads sistēmā ALISE, informācijas atlase (OPAC, WEBPAC), cirkulācija	16	2
6.	18.01., 24.10	Rīga	LNB	Informācijas un bibliotēku zinību pamati	160	2
7.	16.08.	Rīga	LNB	Drukāto un digitālo resursu pārvaldība	40	1
8.	6.11.	Rīga	LNB	Lietišķās sarakstes etiķete bibliotekāra darbā	4	1
9.	13.06., 29.10.	Rīga	LNB	Darbnīca „Kā sadzirdēt savu auditoriju”	8	2
10.	16.04.	Rīga, LNB	LNB	Dalība Latvijas Bibliotēku festivālā 2019: Latvijas bibliotekāru 20.konference „Bibliotēkas – dialogs ceļā uz pārmaiņām”	6	1
11.	4.10.	Balvi	LNB	Konference „Literatūras zināšanas mūsdienīgam bibliotekāram”	5	5
12.	18.-19.09.	Jēkabpils	LNB	Bibliotēku novadpētniecības konference	10	1

N.p.k .	Norises laiks	Norises vieta	Organizētājs(-i)	Pasākuma nosaukums, galvenās tēmas	Stundu skaits	Dalīb. skaits
13.		Cēsis	Cēsu centrālā bibliotēka	Vidzemes novadu Bērnu un skolu bibliotēku darbinieku 18.konference „Efektīvi komunikācijas līdzekļi un mūsdienīgas prezentācijas prasmes 21.gadsimta bibliotēkā”	8	6
14.	25.01.	Tirza	Tirzas pagasta bibliotēka	Vidzemes māju vārdu vēsture un rašanās (Janīna Kursīte-Pakule)		2

Kopā pagastu bibliotekāru profesionālajai pilnveidei 2019.gadā iztērēti mazliet vairāk līdzekļi kā iepriekšējā gadā 1531 € (+0,1%).

Bibliotēka	Izdevumi par saņemtajiem apmācību pakalpojumiem (2235)	Komandējuma maksas (2112)	Dienas nauda (2111)
Beļavas pagasta bibliotēka	38	17	8
Daukstu pagasta bibliotēka	56	32	42
Daukstu pagasta Staru bibliotēka	47	0	0
Druvienas pagasta bibliotēka	36	16	6
Galgauskas pagasta bibliotēka	38	19	8
Jaungulbenes pagasta bibliotēka	20	20	0
Lejasciema pagasta bibliotēka	88	15	12
Līgo pagasta bibliotēka	20	17	30
Litenes pagasta bibliotēka	32	17	6
Lizuma pagasta bibliotēka	103	0	18
Rankas pagasta bibliotēka	97	6	12
Rankas pagasta Gaujasrēveļu bibliotēka	117	91	132
Stāmerienas pagasta bibliotēka	0	16	6
Stāmerienas pagasta Kalnienas bibliotēka	40	24	12
Stradu pagasta bibliotēka	40	24	12
Stradu pagasta Stāķu bibliotēka	38	17	8
Tirzas pagasta bibliotēka	56	16	6
KOPĀ	866	347	318

5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība

- Galvenie rādītāji (kopaina: lasītāju skaits, apmeklējums, izsniegums u. c.):

Tabula "Bibliotēkas pamatrādītāji"

	2017	2018	2019	% salīdzinot ar iepr. gadu
Lietotāju skaits	4882	4803	4731	-1,6%; -1,5%
<i>t. sk. bērni</i>	1370	1294	1250	-5,5%; -3,5%
Bibliotēkas apmeklējums	74742	72039	69159	-3,7%; -4%
<i>t. sk. bērni</i>	20458	18297	17447	-10,6%; -4,7%
Virtuālais apmeklējums	2291	2606	3381	+13,7%; +29,7%
Izsniegums kopā	125227	122029	122158	-2,6%; +0,1%
<i>t. sk. grāmatas</i>	53344	50609	50580	-5,2%; -0,1%
<i>t. sk. periodiskie izdevumi</i>	71150	70537	67874	-0,9%; -3,8%
<i>t. sk. bērniem</i>	12795	9415	10892	-26%; +15,6%
Bibliotekārais aptvērums % no iedz. skaita pagastā, pilsētā, reģionā*	34%	34%	34%	0
<i>t. sk. bērni līdz 18 g.*</i>	54%	52%	54%	-3,8%; +3,8%
Iedzīvotāju skaits	14452	14232	13891	-1,6%; -2,4%

* Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati

* Bērni ir visas personas vecumā līdz 18 gadiem.

Iedzīvotāju skaits samazinās straujāk nekā bibliotēku lietotāju un apmeklējumu skaits. Izsniegums pat mazliet palielinājies, jo 2019.gadā īpaša vēriba tika pievērsta grāmatu krājumam, tā analīzei, popularizēšanai ar mērķi palielināt apgrozību. Gandrīz visas bibliotēkās palielinājies spēļu krājums un arī to izsniegums.

Pagastu bibliotēku iedzīvotāju aptvērums pēc vecuma

	Kopā	Līdz 18 gadu vecumam	Darbspējas vecumā	Pēc darbspējas vecuma
Novada pagastu iedzīvotāji*	13891	1913	9190	2788
Lasītāji	4731	1250	2781	700
Aptvērums	34%	65%	30%	25%

* Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati

No visiem bibliotēku lasītājiem (kopā 4731) 59% ir darbspējas vecumā, 26% - vecumā līdz 18 gadiem, 15% - pēc darbspējas vecuma. Iedzīvotāji procentuāli sadalās attiecīgi – 66% darbspējas vecumā, 14% vecumā līdz 18 gadiem, 20% pēc darbspējas vecuma.

- Pakalpojumu attīstība, jauninājumi – kopaina, piemēri, vērtējums

Novadā palielinās Sociālās aprūpes centru (SAC) skaits. Tādi ir izveidoti 6 pagastu bibliotēku apkalpes teritorijās. 2019.gadā SAC izveidots Jaungulbenes pagastā. Daukstu pagasta bibliotēka regulāri piegādā lasāmvielu SAC “Dzērvēs” klientiem un to darbiniekiem, mēnesī ~20 grāmatas un ~50 periodiskos izdevumus. Aprūpes centrā 10 bibliotēkas lietotāji ir aktīvi lasītāji, vēl 12 aprūpes centra klienti un viņu aprūpētāji regulāri apmeklē bibliotēkas rīkotos pasākumus.

Jauni pakalpojumi bibliotēkās:

- iespieddarbu priekšā lasīšana vājredzīgām personām (Jaungulbenes pagasta bibliotēka);
- svešvalodu apmācības (Jaungulbenes pagasta bibliotēka);

Vasaras mēnešos joprojām ir interese par bibliotēku āra lasītavu pakalpojumiem – iespēju lasīt jaunāko presi un citu literatūru, spēlēt galda spēles ārpus bibliotēkas telpām. Interesi izrāda gan pieaugušie, sevišķi vecāki cilvēki, gan ģimenes ar bērniem un jaunieši, kuriem aktuāla ērta vieta (āra lasītava) bezmaksas wi-fi izmantošanā.

- E-grāmatu bibliotēka

Ja lasītāji izsaka vēlmi pēc grāmatas, kura nav pieejama, bet ir atrodamā e-grāmatu bibliotēkā, bibliotekāres rosina šo grāmatu izlasīt tur. Daudzi diemžēl atsakās īsā grāmatu lasīšanas termiņa dēļ. Apmeklētājiem redzamās vietās bibliotēkās ir izlikti e-grāmatu bibliotēkas informatīvie plakāti, kā arī pamācības pa soļiem, lai kļūtu par 3TD e-grāmatu bibliotēkas lasītāju.

Lizuma pagasta bibliotēka pārskata periodā 121 lietotājam izsniegusi autorizācijas datus. Veicot lasītāju aptauju pārskata perioda aprīlī, aptaujā iekļauts jautājums arī par e-grāmatu bibliotēku. 53 no aptaujātajiem 63 respondentiem atbildēja, ka ir dzirdējuši par e-grāmatu bibliotēku, bet neizmanto to, jo uzskata, ka vajag lasīt grāmatu, turot rokās fizisku, “dzīvu” grāmatu, otra biežākā atbilde bija - grūti lasīt datora, planšetes vai telefona ekrānā. Seši no aptaujātajiem izmanto e-grāmatu bibliotēkas iespēju un ir aktīvi tās lietotāji. Čaklākā e-grāmatu bibliotēkas lasītāja no Lizuma ir izlasījusi 30 grāmatas.

Digitālajā nedēļā **Rankas** pagasta bibliotēka organizēja apmācības un e-grāmatu bibliotēkas popularizēšanas pasākumu vecāko klašu pamatskolas skolēniem. Izteiktu interesi par šo iespēju izrādīja Rankas pamatskolas pedagogi. Kopumā šāda iespēja tiek vērtēta kā pozitīva.

Stāmerienas pagasta **Kalnienas** bibliotēkā no 23 autorizētajiem lasītājiem 2 izteica vēlmi lasīt e-grāmatas.

- Sabiedrības, lasītāju viedokļa izziņāšana par bibliotēkas darba kvalitāti, to rezultāti (pētījumi, aptaujas, anketas u. tml.); jaunu lasītāju piesaiste

Lai uzzinātu sabiedrības, lasītāju viedokli par sava darba kvalitāti, bibliotēkas aptaujā lasītājus un iedzīvotājus. Ar pagastu sociālo darbinieku palīdzību vairākos pagastos 2019.gadā aptaujāti iedzīvotāji, kuri ir gados veci un ar īpašām vajadzībām, par vēlmi saņemt bibliotēkas pakalpojumus dzīvesvietā. Līdz ar to iesaistīti arī jauni lasītāji. Pārāk maz tiek apzinātas lasītāju intereses, lai pilnveidotu esošos un ieviestu jaunus pakalpojumus.

Druvienas pagasta bibliotēkā tika aptaujāti 29 lietotāji vecumā no 28 līdz 81 gada vecumam. Kopumā lasītāji ar bibliotēkas darbu un krājumu ir apmierināti. Izskanēja ieteikums vairāk iegādāties nozaru literatūru.

Daukstu pagasta bibliotēka gada laikā izveidoja trīs aptaujas anketas:

1. “Bibliotēkas krājums” - aizpildīja 16 iedzīvotāji.
2. “Aktivitātes bibliotēkā” - aizpildīja 25 iedzīvotāji.
3. “Bibliotēkas darba kvalitāte par 2019. gadu” - aizpildīja 14 iedzīvotāji.

Apkopojot anketu rezultātus, bibliotēkas vadītāja secināja, ka:

- Bibliotēkas krājums apmierina – 15 no 16 anketas aizpildītājiem.
- Ir savlaicīgi pieejama jaunākā literatūra – 16 no 16 anketas aizpildītājiem.
- Labprāt lasa bibliotēkā un čaklāko lasītāju ieteiktās grāmatas – 13 no 16 anketas aizpildītājiem.
- Apmeklē bibliotēkas rīkotos pasākumus – 20 no 25 anketas aizpildītājiem.
- Saistošākais 2019. gada bibliotēkas pasākums: “Āra spēļu maratons” un “Zini, mini, uzzini!” – 13 no 25 anketas aizpildītājiem
- Bibliotēkāro pakalpojumu pieejamība – apmierina 14 no 14 anketas aizpildītājiem.
- Ieteikumi, idejas, secinājumi par Daukstu pagasta bibliotēku:
 - “*Gribētu plašākas telpas, lai lielākos pasākumos būtu vairāk vietas.*”
 - “*Mums viss apmierina! Ir ļoti interesanti! Mājīgi! Gaiši! Jūtamies kā mājās.*”
 - “*Interesanti pasākumi.*”
 - “*Atsaucīga bibliotekāre.*”
 - “*Patīk vasaras aktivitātes, kas notiek ārā, svaigā gaisā.*”
- Bibliotēkāres darba kvalitāte – atzīme (pēc 10 ballu vērtēšanas sistēmas):
 - 10 balles – 10 no 14 anketas aizpildītājiem.
 - 9 balles – 3 no 14 anketas aizpildītājiem.
 - 8 balles – 1 no 14 anketas aizpildītājiem.

- Ārējie apkalpošanas punkti kā pakalpojums

Gulbenes novadā darbojas viens ārējās apkalpošanas punkts - Lejasciema pagasta Sinolē. Grāmatu izsniegšanas punkts šeit darbojās jau kopš Sinoles bibliotēkas slēgšanas 1999.gadā, to apkalpoja Lejasciema pagasta bibliotēkas darbiniece dažas stundas nedēļā. 2015.gadā projekta "Publisko interneta pieejas punktu attīstība Gulbenes novadā" ietvaros izveidoja jauns publiskā interneta pieejas punkts Sinolē, nodrošināta pieeja datortechnikai. Darbalaiks palielināts līdz 20 stundām nedēļā, esošais krājums regulāri papildinās ar jaunām grāmatām un preses izdevumiem, notiek dažādi pasākumi.

2019.gadā bibliotēkā darbinieka likme mainījās no 0,5 uz 0,6, jo tika palielināta arī tā apkalpes teritorija. 2019.gada rudenī darba attiecības beidza Lejasciema pagasta Mālu bibliotēkas vadītāja. Tā bija Lejasciema pagastā otrā bibliotēka, novada mazākā bibliotēka, ar vismazāko iedzīvotāju skaitu – tikai ~100 apkalpojamajā teritorijā deklarētie iedzīvotāji, pārsvarā tie ir seniori. Tādēļ tika domāts, kā vislabāk šos iedzīvotājus nodrošināt ar bibliotēkāro pakalpojumu. Izlēmām, ka vislabākais būs pakalpojumu sniegšana dzīvesvietā un to nodrošinās Lejasciema pagasta bibliotēkas ārējā apkalpošanas punkta Sinolē darbiniece. Tika sastādīts maršruts, kuru izbrauc 2x mēnesī. Decembrī šo maršrutu izbraucām pirmo reizi. Iepriekš šajā ziņā ļoti atturīgie iedzīvotāji atzina, ka šāds pakalpojums ir ļoti labs un ērts.

Galvenie bibliotekārā darba rādītāji arējās apkalpošanas punktā Sinolē:

	2017.	2018.	2019.
Lasītāji (bērni)	47 (6)	48 (10)	51 (12)
Apmeklētāji	430	539	409
Izsniegums	718	873	815
Pasākumi	3	6	3

2019.gadā punkta darbiniece ilgstoši (6 mēnešus) slimoja, viņu aizvietoja Lejasciema pagasta bibliotēkas darbiniece, tas bija atvērts īsāku laiku. Tomēr rādītāji nav būtiski kritušies. 2019.gadā noorganizēti 3 pasākumi Sinoles iedzīvotājiem.

Daukstu pagasta Krapā lasītājus ikdienā apkalpo pagasta sociālais darbinieks, reizi 2 mēnešos tur ierodas Staru bibliotēkas vadītāja, lai papildinātu un samainītu grāmatu un preses krājumu, kas atrodas šeit uz vietas. Tur pieejams internets un datorpakalpojumi, ir iespēja izdrukāt un nokopēt.

- Bibliotēkas pieejamība un pakalpojumi personām ar īpašām vajadzībām – īss situācijas raksturojums

Cilvēkiem ar kustību traucējumiem ir pieejamas tikai dažas bibliotēkas – uzbrauktuves ir 4 bibliotēkām (Druvienas, Lejasciema, Rankas un Tirzas pagastu bibliotēkas). 5 no 18 bibliotēkām atrodas 2.stāvā.

Ar sociālo darbinieku palīdzību vairākos pagastos aptaujāti iedzīvotāji, kuri ir gados veci un ar īpašām vajadzībām, par vēlmi saņemt bibliotēkas pakalpojumus dzīvesvietā. **Līgo** pagasta bibliotēkas vadītāja, apmeklējot lasītājus viņu dzīves vietā, 2 lietotājus apmācīja darboties ar datoru, internetu, palīdzēja nodot iesniegumu LAD, nodot ūdensskaitītāja un elektrības rādījumus. Parādīja, kā portālā Latvija.lv apskatīt e-receptes, iesniegt VID deklarācijas un citus e-pakalpojumus. Atskaites periodā šiem cilvēkiem individuāli veiktas 7 apmācības. **Jaungulbenes** pagasta bibliotēka veica teritoriāli attālāko gados veco iedzīvotāju aptauju, piedāvājot pakalpojumu – iespieddarbu piegādi mājās. Rezultātā piedāvājumam atsaucās 7 jauni lasītāji. Arī **Rankas** pagasta abas bibliotēkas piedāvāja apkalpošanu dzīvesvietā attālāko viensētu iedzīvotājiem.

Izvērtējot augsto lasītāju pieprasījumu, uz sociālās aprūpes centru “Dzērvē” lasāmviela tiek piegādāta gandrīz katru nedēļu. Sociālā centra “Siltais” 10 iemītnieki ir Līgo pagasta bibliotēkas lietotāji.

Līgo pagasta bibliotēkas vadītāja, apmeklējot lasītājus viņu dzīves vietā, 2 lietotājus apmācīja darboties ar datoru, internetu, palīdzēja nodot iesniegumu LAD, nodot ūdensskaitītāja un

elektrības rādījumus. Parādīja, kā portālā Latvija.lv apskatīt e-receptes, iesniegt VID deklarācijas un citus e-pakalpojumus. Atskaites periodā šiem cilvēkiem individuāli veiktas 7 apmācības.

Aizvadītajā gadā **Stāmerienas** pagasta bibliotēka uzsāka izbraukumus vienu reizi mēnesī uz Stāmerienas ciemu, kur Bānīša stacijā tiek dota iespēja grāmatas un preses izdevumus saņemt tuvāk dzīvesvietai. Tas ir atmaksājies, jo daudzi iedzīvotāji, kuri labprāt lasītu, uz bibliotēku nenāca attāluma dēļ. Dotajā brīdī šo bibliotēkas piedāvāto pakalpojumu Stāmerienas ciemā izmanto 14 lasītāji, vasaras periodā ir vairāk, jo piedrojas tie cilvēki, kas brauc uz savām vasaras atpūtas mājām.

- Pakalpojumi un pasākumi atsevišķām lasītāju mērķgrupām vai interešu grupām

2018.gada nogalē Gulbenes novada bibliotēka aizsāka jaunu tradīciju - erudīcijas spēli "Zini, mini, uzzini". 2019. gada sākumā tika izspēlētas tēmas "Gulbenes novads" un "Gulbene". Spēle paralēli norisinājās arī Stradu, Daukstu un Lizuma pagastu bibliotēkās. Spēle Gulbenes novada iedzīvotāju vidū guva ļoti lielu popularitāti. Tādēļ 2019.gada nogalē tika uzsākta 2.sezona ar tēmām „Latvija” un „Baltija”. Pie jau nosauktajām pagastu bibliotēkām pievienojas arī Litenes un Beļavas pagastu bibliotēku erudītu komandas. Tātad spēle paralēli notika 6 bibliotēkās Gulbenes novadā.

- Uzziņu un informācijas darbs

Sabiedrība pret bibliotēkām kļūst aizvien prasīgāka, lietotājs zinošāks un izglītotāks. Lasītājiem sniegtās uzziņas ar katru gadu kļūst arvien sarežģītākas, bet reizēm bibliotēkas darbojas kā uzziņu dienests 1188, jo iedzīvotāji meklē dažādu iestāžu darba laikus, uzņēmumu un ārstu telefonu numurus, kultūras pasākumu norises laikus.

Ir jautāti lokāla satura jautājumi (par dižkokiem, lielākām un mazākām upītēm u.c.), jautājumi par literāro darbu autoriem, lai atbildētu uz krustvārdu mīklu jautājumiem.

Bibliotekāra palīdzību izmanto vien tad, ja atbildi paši neatrod internetā, piemēram, vēlas noskaidrot Valsts Kases reģistrācijas numuru; kā uzmēra koksni; vai Indija ir apsteigusi Ķīnu iedzīvotāju skaita ziņā; kuras ir apdzīvotākās Eiropas pilsētas. Tad atbildi uz jautājumu bibliotekāri meklē grāmatās vai internetā.

Ļoti bieži jautā pēc palīdzības, strādājot MS Word, piemēram, kā formatēt dokumenta tekstu, kā ievietot bildes, pievienot komentārus. Arī bilžu apstrāde – lieko malu apgriešana, izkadrēšana – ir gana bieži konsultējams jautājums.

Uzziņu sagatavošanai visvairāk tiek izmantoti sekojoši resursi:

- Letonikas datu bāze;
- Lursoft laikrakstu bibliotēka www.news.lv;
- Latvija.lv;
- LNB Digitālā bibliotēka, it īpaši daudz periodika.lv.

2019.gadā bibliotēkas centās uzskaitīt sniegtās konsultācijas e-pakalpojumu izmantošanā. To skaits bibliotēkās ir atšķirīgs. To, vai iedzīvotāji meklē palīdzību bibliotēkā, atkarīgs gan no bibliotekāra profesionalitātes, gan no tā, cik tālu no novada centra atrodas bibliotēka, gan no sabiedriskā transporta satiksmes ar novada centru. Skaits ir diapazonā no 14 Beļavas pagasta bibliotēkā (atrodas tuvu Gulbenei, mazāk profesionāls bibliotekārs) līdz 443 konsultācijas Druvienas pagasta bibliotēkā, kas atrodas 40 km attālumā no Gulbenes. Pavisam kopā pagastu bibliotekāri ir snieguši 2465 konsultācijas par dažādiem e-resursiem un to izmantošanu.

- Bibliotēku izglītojošā darbība

Lasītāji tiek apmācīti meklēt informāciju datu bāzēs, norēķināties internetbankās un mājas lapās pakalpojumu izmantošanai e-vidē. Bibliotekāres palīdz zīmēt lauku bloku kartes un ziņojumus www.lad.gov.lv, aizpildīt iedzīvotāju ienākumu deklarācijas www.vid.gov.lv, apskatīt e-receptes www.latvija.lv. Piemēram. Līgo pagasta bibliotēkas vadītāja individuāli konsultējusi 30 bibliotēkas lietotājus, no tiem 5 ir bezdarbnieki un jaunās māmiņas, 2 invalīdi. Veiktas 7 individuālās konsultācijas dzīves vietās.

Bibliotēka	Apmācību skaits	Apmeklētāju skaits
Daukstu pagasta bibliotēka	1	9
Daukstu pagasta Staru bibliotēka	1	5
Druvienas pagasta bibliotēka	1	4
Jaungulbenes pagasta bibliotēka	2	9
Litenes pagasta bibliotēka	1	10
Stāmerienas pagasta bibliotēka	1	4
Stāmerienas pagasta Kalnienas bibliotēka	3	17
Rankas pagasta bibliotēka	2	15
Tirzas pagasta bibliotēka	4	60
Kopā	16	118

Pagastu bibliotēku organizētie iedzīvotāju apmācību pasākumi:

- “Platību maksājumi” (vadīja pagasta lauksaimniecības konsultante)
- „Dzīves situāciju e-risinājumi” – Jaungulbenes pagasta bibliotēka, 5 apmeklētāji
- „Vācu sarunvaloda” – Jaungulbenes pagasta bibliotēka, 4 apmeklētāji, pasniedzēja vācu valodas skolotāja
- „Tekstilmozaīka” – Daukstu pagasta bibliotēka, 9 apmeklētāji, lektore Ilze Šulja.

Gulbenes novada bibliotēkas reģionālā mācību centra piedāvātās mācības:

- „Novadpētniecība” – notika Stradu, Litenes pagastu un Stāmerienas pagasta Kalnienas bibliotēkās, kopā 22 apmeklētāji;
- „E-pakalpojumi un e-komercijas iespējas” – notika Stāmerienas pagasta Kalnienas, Daukstu pagasta Staru, Stradu pagasta bibliotēkās,
- „Datora un interneta lietošanas prasmes: 2.solis” – notika Druvienas pagasta bibliotēkā, 4 apmeklētāji

- Pašvaldības, valsts institūciju un nevalstisko organizāciju informācijas pieejamība iedzīvotājiem

Bibliotēkās pieejama novada avīze “Gulbenes Novada Ziņas” un “Dzirkstele”, kā arī pagastu izdevumi, ja tādi tiek izdoti.

Pārsvārā tie ir seniori, kuri aizvien biežāk vērsas, lai konsultētos par portālu latvija.lv, vid.lv, e-veselība darbību, rēķinu apskatīšanu e-pastā un internetbankas lietošanu.

Retāk jautā pēc palīdzības, kā atrast pašvaldību dokumentu datu bāzi.

- Elektroniskais katalogs kā pakalpojums

BIS Alise izmanto 17 Gulbenes novada pagastu bibliotēkas. Pagastu bibliotēkas aktīvi izmanto **komplektēšanas, cirkulācijas, katalogizācijas, un SBA** moduļus. Tas nozīmē, ka bibliotēkas veido sūtījumus komplektēšanas modulī, tajos reģistrē jaunieguvumus, līdz ar to veidojas individuālā un summārā resursu uzskaitē. Bibliotēkas pievieno arī seriālizdevumu eksemplārus un izsniedz tos caur cirkulācijas modulī. Katalogizācijas modulī pagastu bibliotēkas pārsvārā jaunus bibliogrāfiskos aprakstus MARC formātā neveido, dažas bibliotēkas nelielos apjomos importē aprakstus, izmantojot protokolu Z39.50. Katru dienu Gulbenes novada bibliotēka seko jaunajiem MARC ierakstiem katalogā un veic to rediģēšanu, sevišķu uzmanību pievēršot lokālā 996 MARC lauka aizpildīšanai.

2019.gadā pagastu bibliotēkas turpināja apgūt un izmantot SBA moduli praktiskā darbībā, saņemot un izsniedzot iespieddarbus kopkataloga ietvaros. Izveidota caur BIS Alise 351 SBA fondu apmaiņa un 51 SBA pieprasījums caur sistēmu.

Tabula “BIS ALISE izmantošana”

Reģions/ Pilsēta/ Novads	Bibliotēku skaits	Cik bibliotēkas strādā ar BIS ALISE un ALISE-i	Strādā ar moduļiem			Autorizēti lietotāji (2019)
			Cirkulācija	SBA	Komplektēšana	
Gulbenes novads	17	17	17	17	17	176

Tabula “Autorizētie lietotāji”

Autorizēti lietotāji (2018)	Autorizēti lietotāji (2019)	% salīdzinot ar iepr. gadu
160	176	+0,1%

Viens no svarīgākajiem bibliotēkas uzdevumiem ir potenciālo un esošo lietotāju iepazīstināšana ar bibliotēku, tās krājumu un piedāvājumu. Bibliotēkas lasītāji arvien biežāk interesējas par iespēju ne tikai izmantot bibliotēkas elektronisko katalogu, bet arī pārliecinās par autorizēšanās priekšrocībām - iespēju interesējošo izdevumu elektroniski pasūtīt, rezervēt, kā arī prasīt lietošanas termiņa pagarinājumu.

Grāmatu pieprasījumu veidošana SBA modulī caur BIS Alise pagaidām bibliotēku vidū nav īpaši bieži izmantota. Lai to efektīvi izmantotu, visām bibliotēkām katru dienu jāseko līdzi cirkulācijas datiem, lai redzētu pieprasījumus un operatīvi reaģētu uz tiem. Šeit varētu pieminēt

divas pagastu bibliotēkas (Stāķu un Beļavas), kurās nomainījās darbinieki, un jaunās darbinieces arī aktīvi sāka izmantot SBA moduļa piedāvātās iespējas BIS Alise.

Par izdevumu rezervēšanas iespējām tiek informēts ikviens bibliotēkas lasītājs jau bibliotēkas pirmajā apmeklējumā – katram tiek piedāvāta informācija par šo piedāvājumu. Izvēsta informācija par informācijas meklēšanu, kā arī rezervēšanas pamācība ikvienam saprotamā valodā pieejama Gulbenes novada bibliotēkas mājas lapā <http://www.gulbenesbiblioteka.lv/lv/pakalpojumi-2/rezerve-sev-gramatu>.

Patstāvīgi rezervēto izdevumu skaits, tāpat kā pakalpojumu izmantojušo lietotāju skaits pieaug ik gadu.

- Iekšzemes un starptautiskais SBA:

Tabula “SBA rādītāji”

SBA	2017	2018	2019
No citām Latvijas bibliotēkām saņemto dokumentu skaits	643	748	744
Uz citām Latvijas bibliotēkām nosūtīto dokumentu skaits	387	167	223

Starpbibliotēku abonements tiek izmantots, lai veiksmīgi sagādātu pieprasīto lasāmvielu ikvienam lasītājam. Dažās bibliotēkās palielinājies pieprasījums pēc literatūras krievu valodā (Daukstu un Stradu pagastu bibliotēkās).

Visbiežāk pagastu bibliotēkas SBA izmantoja, ņemot grāmatas no Gulbenes novada bibliotēkas. Dažas pagastu bibliotēkas izmantoja arī kaimiņu pagastu bibliotēku krājumus, pieprasot nepieciešamo izdevumu caur SBA.

- Problēmas un risinājumi bibliotēkas pakalpojumu un pieejamības jomā

Pašas bibliotekāres atzīst, ka bibliotēku pakalpojumu izmantošanu varētu veicināt:

- vairāk individuālie piedāvājumi,
- literatūras piegāde mājās,
- pasākumu dažādība,
- krājuma dažādošana, papildināšana ar spēlēm un audiogrāmatām.

6. Krājums

- Krājuma komplektēšanas politika un organizācija:

✓ krājuma komplektēšanas un organizācijas prioritātes pārskata periodā

2019.gadā krājumi tika vairāk izvērtēti kā iepriekšējos gados, īpaši vērtējot nozaru literatūras krājumus.

✓ informācija par krājuma komplektēšanas politikas dokumentu

Visām pagastu bibliotēkām ir izstrādātas „Krājuma attīstības koncepcijas 2015.-2019.gadam”. Galvenais pagastu bibliotēku komplektēšanas uzdevums – veidot kvalitatīvu, lietotāju pieprasītu krājumu.

Daudzas bibliotēkas atzīst, ka jādāmā par dažādu galda spēļu iegādi. Vislielākais spēļu krājums ir Tirzas pagasta bibliotēkā (37), Lizuma pagasta bibliotēkā (27) un Litenes pagasta bibliotēkā (24). Neviena spēle nav iegādāta Galgauskas pagasta bibliotēkai.

- Krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums:

Tabula “Krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums”

	2017	2018	2019
Pašvaldības finansējums krājuma komplektēšanai	45270	45367	46618
<i>t. sk. grāmatām</i>	31342	31123	31649
<i>t. sk. bērnu grāmatām</i>	4256	4124	4913
<i>t. sk. periodiskajiem izdevumiem</i>	13928	14244	13656
Finansējums krājumam uz 1 iedz. skaita pagastā, pilsētā, reģionā	3,13	3,19	3,35
Finansējums krājuma komplektēšanai kopā	45270	45367	46618

Finansējums krājuma papildināšanai kopumā pieaudzis par 2,7%, grāmatu iegādei pieaudzis – 1,6%, bērnu grāmatu iegādei – par 19%, samazinājies finansējums periodikas iegādei par 4,2%.

Kopumā finansējums krājumam ir labs, attīstību veicinošs.

- Krājuma pārbaude (inventarizācija)

Ar Gulbenes novada bibliotēkas darbinieku praktisku un metodisku palīdzību krājuma pārbaude veikta piecās pagastu bibliotēkās. Beļavas pagasta bibliotēkā, Galgauskas pagasta bibliotēkā un Stradu pagasta Stāķu bibliotēkā inventarizācijas notika sakarā ar darbinieku maiņu, Lejasciema pagasta Mālu bibliotēkā sakarā ar bibliotēkas likvidāciju, Lejasciema pagasta bibliotēkā notika kārtējā pārbaude. Galvenie secinājumi pēc inventarizācijām:

- palīdz bibliotēku darbiniekiem reāli apzināt savu krājumu, to attīrīt un sakārtot, padarīt pievilcīgāku lietotājiem;

- palīdz precizēt krājuma uzskaiti, likvidēt atšķirības starp veco uzskaiti papīra formātā un uzskaitīto BIS Alise un saskaņot to vēl arī ar grāmatvedības uzskaiti.

- Krājuma rādītāji:

Tabula "Krājuma rādītāji"

	2017	2018	2019
Jaunieguvumi kopā	12426	12610	12293
<i>t. sk. grāmatas</i>	3831	3804	3789
<i>t. sk. latviešu daiļliteratūra</i>	1057	1544	906
<i>t. sk. bērniem</i>	725	688	1005
Izslēgtie dokumenti	15027	14116	12197
Krājuma kopskaits	114357	112858	111528
Grāmatu krājuma apgrozība	0,58	0,57	0,58
Periodisko izdevumu apgrozība	3,1	3,0	2,7

2019. gadā jaunieguvumu skaits ir samazinājies par 2,6%, jo ir pieaugusi grāmatu cena, arī izdevniecību piedāvājums nav tik plašs un vilinošs kā iepriekšējos gados.

Viena no bibliotēku komplektēšanas prioritātēm – nozaru literatūras krājuma papildināšana ar kvalitatīvu nozaru literatūru. Daukstu pagasta bibliotēkā krājuma atlasē iesaistījās attiecīgās nozaru literatūras cienītāji, piemēram, topošās un jaunās māmiņas izvērtēja jaunākās grāmatas par bērnu veselību un audzināšanu, sievietes veselību un citas padomu grāmatas.

Kopumā krājuma apgrozība ir laba, vidēji novadā 1,12. Grāmatu apgrozība pagastu bibliotēkās vidēji ir 0,58. Ir bibliotēkas, kur šis rādītājs ir augsts, piemēram, Stradu pagasta bibliotēkā tas ir 1,1, Jaungulbenes pagasta bibliotēkā - 0,9. Šo bibliotēku vadītājas atzīst, ka „lauku bibliotēkās regulāro lasītāju kontingents gadu no gada ir gandrīz nemainīgs, tādēļ ir ļoti svarīgi bibliotēkas krājumu nemitīgi atjaunot ar pašu jaunāko un aktuālāko literatūru, nemitīgi strādāt, lai krājumu padarītu daudzpusīgāku un modernāku, lai tas būtu iespējami aktīvs. Tas tiek panākts ne tikai ar jaunizdoto iespieddarbu iegādi, bet arī krājumus regulāri attīrot un vērtējot.” Lasītājiem daudz tiek piedāvāta iespēja izmantot SBA pakalpojumu, kas palielina izsniegumu.

Pagastu bibliotēkas analizēja nozaru literatūras krājumu, izvērtēja mazpieprasītās grāmatas.

- Datubāzes:

Tabula "Bibliotēkā pieejamo datubāzu izmantojums"

Dabubāze	2017	2018	2019
Letonika	1299	1098	1074
News	518	1071	867

Letonikas attālināto pieeju izmantoja 27 reizes piecu pagastu bibliotēku klienti (Beļava, Daukstes, Druvienu, Kalniena un Lizums). Letonika pārsvarā tiek izmantota darbā ar bērniem, plānojot dažādas bibliotēkārās stundas. Bibliotekāri savā darbā izmanto „Kalendāru bibliotēkām”.

Savukārt News.lv tiek izmantota novadpētniecības krājuma papildināšanā. Lasītājiem tiek piedāvāta iespēja iepazīties ar preses izdevumiem, kuri nav abonēti bibliotēkās (Diena, NRA, tuvāko novadu avīzes). Visām bibliotēkām ir pasūtītas aģenta kartītes, lai regulāri papildinātu novadpētniecības krājumus ar materiāliem no preses, kas nav bibliotēkās pieejama.

Minētās datu bāzes regulāri tiek ieteiktas gan individuālās sarunās ar apmeklētājiem, gan reklamētas informatīvajos standos, pagastu pārvaldes mājas lapās un bibliotēku profilos sociālajos tīklos.

- Krājuma un datubāzu popularizēšana

Daukstu pagasta bibliotēkā tika izliktas divas **interaktīvas izstādes**: “Ziedi” (ziedu kolāžas veidošana, apskatot grāmatas par ziediem), “Dzeja mūzikā” (klausies dziesmas, kuru vārdu autori ir atpazīstami dzejnieki).

Stāmerienas pagasta Kalnienas bibliotēka reizi ceturksnī noteica vismazāk lasītās pēdējo 3 gadu grāmatas, lai tās popularizētu, izliktu izstādes.

Bibliotekārajās stundās Tirzas pagasta bibliotēkā. 7.klases skolēni un skolotāja Daiga latviešu valodas un literatūras stundu pavadīja bibliotēkā, izzinoši darbojoties. Skolēni centās orientēties bibliotēkas plauktos un paši bez palīdzības atrast grāmatu pēc autora un nosaukuma, ko pēc izlozes principa bibliotekāre bija sagatavojusi. Pēc tam, iepazīnušies ar grāmatu, viņi noteica literatūras žanru, darba tēmu, atrada citātu pēc izvēles un iepazīstināja klasesbiedrus ar izgūto informāciju. Patīkami pārsteidza Božena, veiksmīgi izpildot visus norādījumus un klātesošajiem atrādot uzdevumu izejot bibliotēkas vidū (tādu norādījumu nebija). Skolēni atzina, ka visu izpildīt nav viegli! Otrajā nodarbības daļā skolēni apguva meklēšanu un lasīšanu portālā Letonika.lv un autorizējoties bibliotēkā, arī 3td.lv.

Bibliotekārā stunda 6.klasei Tirzas pagasta bibliotēkā: grāmatas meklēšana pēc autora, anotācijas, izdošanas gada atrašana, grāmatas lasīšana Letonika.lv, e-bibliotēkas izmantošana. Skolēni mēģināja teksta fragmentā atrast ironiju, humoru, paradoksus. Skolēni veiksmīgi tika galā ar uzdevumu, kas iepriekš tika sagatavots šim pasākumam un laimīgās izlozes kārtā tika katrs pie saviem jautājumiem, uz kuriem šo 2h laikā arī atbildēja un praktiski veica uzdevumu. Uzdevumus papildināja arī skolotāja Daiga atbilstoši 6.klases tēmai. Skolēni labi orientējas bibliotēkas krājumā un veiksmīgi atrada plauktā grāmatu pēc autora, kur iepazīnās ar anotāciju, atrada izdošanas gadu, saprata, kas ir mākslinieciskais noformētājs un redaktors. Praktizējās vietnē letonika.lv sameklēt vajadzīgo grāmatu un pāršķirt lapas. Letonikas sākumlapā izlasīja dienas teicienu, iepazīstinās ar Letonikas kalendāru. Arī lasīšana e-grāmatu vietnē www.3td.lv bija aktuāla. Žēl, ka neatradās tās grāmatas, kuras šobrīd vēlējas skolēni.

Informatīvi iepazīstina skolotājus ar darbiem, ko var izmantot literatūras stundās. Bibliotekāri informē par attālināto piekļuvi Letonikas datubāzei.

- Darbs ar parādniekiem – aprakstoši

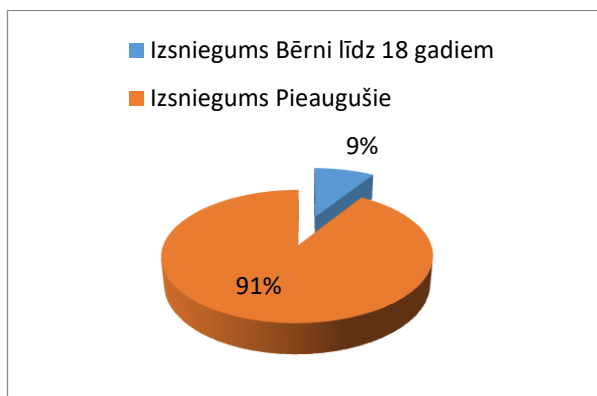
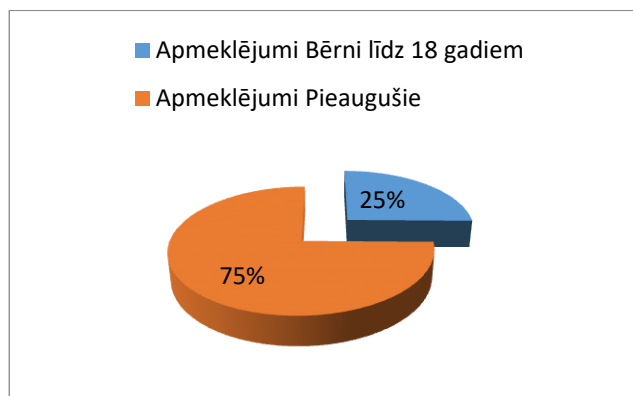
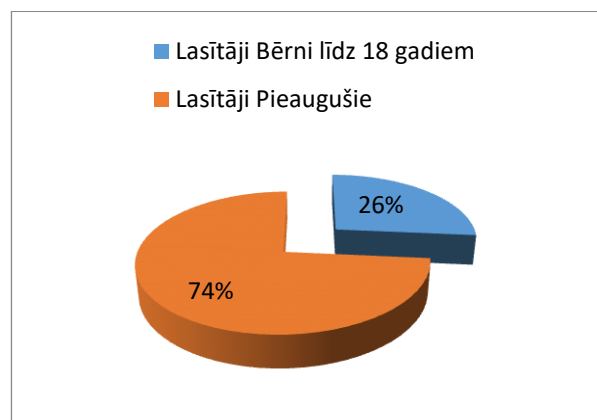
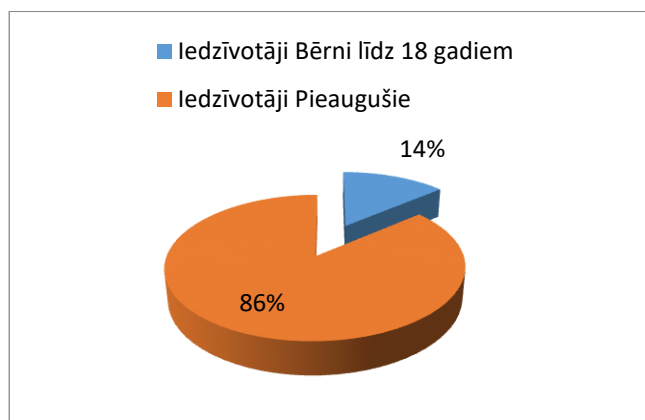
Kā atzinušas pagastu bibliotēku vadītājas, efektīvākais grāmatu atgūšanas veids tomēr ir telefoniskie atgādinājumi, uz kuriem parasti atsaucas nekavējoties. Bibliotēkas lasītājiem, kas laikā nenodod grāmatas, tiek sūtīti arī atgādinājumi uz e-pastu. Daļa lasītāju paši ievēro termiņus, zvana vai informē e-pastā, ja nevarēs laikā atnest grāmatas un žurnālus.

Bezcerīgāk ir atgūt paņemtos dokumentus no lasītājiem, kuri mainījuši dzīvesvietu un devušies strādāt uz ārzemēm. Problēmas sagādā arī bērni, kuri bieži maina skolas.

7. Darbs ar bērniem un jauniešiem

- Darba ar bērniem un jauniešiem raksturojums un vispārīgie rādītāji

Galvenā problēma darbā ar bērniem – lasīšanas aktivitātes mazināšanās. Izniegums bērniem gan ir pieaudzis par 16%, taču tas ir uz spēļu iznieguma rēķina, Bērnu grāmatu izniegums ir samazinājies par 11%. Kopējais lasītāju – bērnu līdz 18 gadiem skaits pagastu bibliotēkās ir samazinājies par 3,5%, bet iedzīvotāju skaits attiecīgajā vecuma grupā – par 1%. Tie ir rādītāji kopā novada pagastu bibliotēkās. Raksturīga tendence ir tāda, ka rādītāji strauji samazinās tur, kur tiek slēgtas skolas un pirmsskolas izglītības grupiņas, bet pieaug tur, kur šie bērni dodas mācīties. Piemēram, Gulbenes novada bibliotēkas bērnu aptvērums ir pāri par 100%, jo bibliotēku apmeklē apkārtējo pagastu, kur skolas ir slēgtas, – Litenes, Stāmerienas un Beļavas – bērni. Ar bibliotekārajiem pakalpojumiem bērni ir aptverti, daļa bērnu tos izmanto savu skolu bibliotēkās, daļa publiskajās bibliotēkās.

Bibliotēkas aktīvāk apmeklē bērni un jaunieši vecumā līdz 18 gadiem nekā pieaugušie, vienīgi lasa vairāk pieaugušie.

- Metodiskā un konsultatīvā darba organizācija attiecībā uz šo darba virzienu

Pārskata gadā tika konsultētas Gulbenes novada publiskās un skolu bibliotēkas gan telefoniski, gan individuāli par darbu ar skolēnu auditoriju, krājuma izvietojumu un lasītāju datu bāzes papildināšanu.

Vienā bibliotekāru seminārā tika dots ieskats jaunākajā bērnu literatūrā, īpaša vērība tika pievērsta latviešu autoru oriģināldarbiem bērniem. Vienā seminārā pagastu bibliotekārēm un skolu bibliotekārēm bērnu bibliotēkas vadītāja S.Lībere stāstīja par uzziņāto kursos par jauno izglītības modeli – kompetenču pieeju.

Semināru laikā regulāri bibliotekāri informēti par aktualitātēm darbā ar bērniem un jauniešiem. GNB Bērnu bibliotēka veica arī lasīšanas veicināšanas programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” reklamēšanas un koordinēšanas darbu Gulbenes reģionā, iepazīstina ar Ziemeļvalstu literatūras nedēļas aktualitātēm. Īpaša vērība pēdējos divos gados ir pievērsta jaunajai lasīšanas motivēšanas programmai – Skaļās lasīšanas sacensībai.

Bieži viesi pagastu bibliotekāri ir arī Gulbenes novada bibliotēkas Bērnu bibliotēkā, kurā izvēlas grāmatu kopas saviem lasītājiem – gan bērniem, gan jauniešiem.

- Bibliotēku krājuma veidošana un papildināšana, jaunieguvumu proporcionalitāte, alternatīvo lietu komplektēšana

Kopā pagastu bibliotēkās alternatīvās lietas krājumos ir 266, puse no tām – 134 - iegādātas 2019.gadā.

Daukstu pagasta bibliotēkā nemainīga interese ir par āra lasītavas lielformāta spēlēm un galda spēlēm. To, ka svarīgi spēļu klāstu regulāri paplašināt, atzīst visas bibliotēku vadītājas. Spēles tiek gan iepirktas, gan pašu veidotas, izmantojot dažādus saimniecības materiālus un iesaistot bibliotēkas lietotājus. Daukstu pagasta bibliotēkā izsniegumu skaits bērniem ir palielinājies par 75%, pateicoties lielo āra un galda spēļu pieprasījumam.

Arvien vairāk no bibliotēku krājuma tiek izmantotas spēles, bibliotēkas organizē spēļu turnīrus dažādu vecumu bibliotēkas apmeklētājiem. Tajos iesaistās gan bērni, gan seniori. Tā ir uz izklaidi un socializēšanos vērsta aktivitāte.

Arī grāmatas 2019.gadā iegādātas par 6% vairāk kā 2018.gadā. Finances šo grāmatu iegādei pieaugušas par 19%.

Ienākušās bērnu un jauniešu grāmatas un tam tērētie finansu līdzekļi
Gulbenes novada pagastu bibliotēkas posmā 2015-2019

Bibliotēkas	2015.g eks.	2016.g. eks.	2016.g. summa	2017 eks.	2017 summa	2018 eks.	2018 summa	2019.g. eks.	2019.g. summa
Beļava	27	18	112	12	65	24	148	16	85.33
Daukstes	44	102	375	49	302	50	314	68	409.16
Stari	67	82	354	43	255	62	297	54	337.78
Druviena	36	80	432	76	466	41	302	54	350.75
Galgauška	33	28	213	32	196	24	145	8	46.88
Jaungulbene	38	41	297	82	575	39	283	39	401.64
Lejasciems	44	35	261	46	293	35	265	56	409.51
Līgo	37	13	68	17	56	34	216	27	222.81
Litene	58	54	396	50	285	25	145	30	219.28
Lizums	93	53	358	55	348	91	651	104	746.50
Ranka	30	15	106	20	126	33	180	42	355.52
Gaujasrēveļi	30	18	120	26	188	20	79	28	183.06
Stāmeriena	42	48	339	32	218	35	220	12	83.65
Kalniena	20	29	227	22	141	19	100	24	129.34
Stradi	23	21	130	34	185	31	217	18	95.70
Stāķi	64	50	346	70	462	69	453	83	702.86
Tirza	36	39	255	16	95	17	109	25	165.92
Kopā	722	726	4389€	682	4256€	649	4124€	688	4945.69

- Veiksmīgākās lasīšanas veicināšanas aktivitātes

Bibliotēku darbā ar bērniem un jauniešiem viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir rosināt un saglabāt interesi par grāmatu un lasīšanu.

Daži pasākumi bibliotēkās kļuvuši par tradīciju. Daukstu pagasta bibliotēkā jau trešo gadu tā ir Zinātnisko eksperimentu diena.

Tematiskie pasākumi Daukstu pagasta bibliotēkā:

- **“Pavasara radošās dienas bērniem”** - darbošanās ar “hama” pērlītēm un stikla krāsām (pēc izvēles), galda spēļu maratons.
- **“Āra spēļu maratons”**.
- **“Zinātnisko eksperimentu diena – slīme gļotu veidošana”**, eksperimentu izpilde pēc norādēm.
- **“Radošās dienas bērniem”** – erudīcijas konkurss “Izzini pasauli”, galda spēļu sacensības, čaklo rociņu darbnīca “Emocijas”, skaļā lasīšana.

Četru pagasta bibliotēku (Beļavas, Lejasciema, Druvienas un Lizuma) bibliotekāres aktīvi iesaistījās Gulbenes novada bibliotēkas organizētās nometnes „Sekojoš pavadieniem” aktivitāšu izdomāšanā un realizācijā. Katrā pagastā ar kājām nometnes bērni nogāja vismaz 6 km, katrā pagastā iepazīnām kādu ievērojamu cilvēku, kurš par savu dzimto vietu sauc konkrēto pagastu. Piekto dienu nometnes dalībnieki pavadīja Gulbenes novada bibliotēkā, kurā gatavoja atskaiti par četrās dienās piedzīvoto, ko prezentēja saviem vecākiem.

Rankas pagasta Gaujasrēveļu bibliotēka lasīšanas veicināšanai rīkoja pasākumu „Lasi frizierim” - kamēr frizieris griež vai veido matus, bērni lasa priekšā sevis izvēlētu literatūru.

Tā kā Lītenes pagastā jau vairākus gadus nedarbojas skola, tad pagasta bibliotēkas vadītāja vairāk strādā ar pirmsskolas vecuma bērniem. 2019.gadā piedalījās LNB Atbalsta biedrības lasīšanas veicināšanas programmā „Grāmatu starts”. Notika 2 „Pūcīšu skolas” nodarbības 3-4 gadus veciem bērniem kopā ar vecākiem. Tās apmeklēja 9 bērni. Pēc nodarbībām tika saņemti atsaucīgi vārdi no vecāku puses un 3 ģimenes ir kļuvušas par patstāvīgiem lasītājiem.

- Uzziņu darbs, pakalpojumi, prasmju un iemaņu attīstīšana, pasākumi dažādām vecuma grupām

Skolēniem sniegtas dažādas uzziņas, ja tās nepieciešamas mājas darbu sagatavošanai, sniegtas konsultācijas MS Word lietošanā un failu pievienošanā e-pastā, lai darbu var nosūtīt skolotājiem.

Digitālas nedēļas laikā arī skolēniem tiek organizēti dažādi apmācību pasākumi. Lizuma pagasta bibliotēkā noorganizētas divas bibliotekārā stundas 5./ 6. klašu skolēniem par drošību internetā un kibermobingu. Lejasciema pagasta bibliotēka organizēja mācības par tēmu „Ar mobilo kabatā”.

- Bibliotēkas sadarbības tīkls bērnu un jauniešu apkalpošanā, nozīmīgākie partneri, sadarbības vērtējums

Darbā ar bērniem un jauniešiem galvenie sadarbības partneri ir **skolas, pirmsskolas izglītības iestādes un jauniešu centri**. Kopīgi tiek organizēti pasākumi, uz skolām un pirmsskolas izglītības iestādēm sūtītas grāmatu kopas. Rankas pagasta Gaujasrēveļu bibliotēka sadarbojas ar blakus novada Jaunpiebalgas vidusskolu, jo liela daļa pagasta bērnu pēc Rēveļu pamatskolas slēgšanas aizgāja mācīties uz šo skolu.

Tām bibliotēkām, kurās ir vērojama rādītāju augšupeja, ir arī ļoti laba un aktīva sadarbība ar skolām un pirmsskolas izglītības iestādēm. To mēs varam teikt par Lizuma, Rankas un Tirzas pagasta bibliotēkām.

Litenes pagasta bibliotēkas vadītāja piedalījās Gulbenes jauniešu centra „Bāze” organizētajā diskusijā „Kafija ar politiķiem” 2018.gadā. Diskusijas mērķis - uzklaut Litenes pagasta jauniešu vajadzības, intereses un viņu redzējumu, kā pilnveidot un uzlabot dzīves vidi. Diskusijās daudzi kā pirmo pulcēšanās vietu bērniem un jauniešiem minēja pagasta bibliotēku. Tā aizsākās sadarbība ar Gulbenes mobilo jauniešu centru. Tikšanās reizēs bērni spēlēja galda spēles, notika 11 robotikas nodarbības. Pasākumos līdzdarbojās brīvprātīgais jaunietis no Francijas.

Savukārt Lizuma pagasta bibliotēkā sadarbībā ar Lizuma vidusskolu un PII “Kastanītis” notikuši 6 bērnu rīti, 7 jauno grāmatu apskati, noorganizētas 6 aktivitātes ar galda spēlēm, radošajām darbnīcām. Līdzdarbojoties ar vidusskolas literatūras skolotājām, noorganizēts “Dzejas dienu” pasākums bibliotēkā. Pārskata periodā uzsāka jaunu pakalpojumu - uz PII “Kastanītis” reizi pusotrā/ divos mēnešos nes “Grāmatu grozu” ar 25 – 30 grāmatām vienā reizē.

Bibliotēkas, kuru apkalpes teritorijā ir slēgtas skolas, bērnu īpaši uzrunā skolas brīvdienās. Stradu pagasta, Litenes, Beļavas pagastu bibliotēkas pasākumus bērniem organizē pārsvarā vasarā, kad sabrauc bērni no visām pasaules malām, arī no Anglijas, Īrijas, Lietuvas, Rīgas.

- Problēmas bibliotēku darbā ar bērniem un jauniešiem, to iespējamie risināšanas ceļi

Vispārizglītojošo skolu slēgšana. Bērni ikdienā dodas mācīties uz blakus pagastiem vai novadiem, mājās atgriežas vēlu vakarā. Bibliotēku pakalpojumi tiek izmantoti citur. Tas rada bērnu līdz 18 gadiem apmeklējuma samazinājumu. Risinājums – izmaiņas bibliotēku darba laikā, strādāt arī sestdienās, lai bibliotēkas pakalpojumi būtu pieejami arī tiem, kuri ikdienā atrodas ārpus pagasta vai novada. To jau arī dara vairākas mūsu novada bibliotēkas – Kalniena, Druviena, Līgo. Pasākumi bērniem tiek plānoti skolēnu brīvdienās.

Vēl viena problēma ir **zemā lasītprasme**. To var risināt tikai vecākiem sadarbojoties ar skolu un skolotājiem. Bērniem ļoti patīk klausīties, kā viņiem lasa priekšā, bet pašiem tas sagādā grūtības.

Vēl aizvien zēni ir pasīvi grāmatu lasītāji, viņi bibliotēkas apmeklē lielākoties datoru un bezvadu interneta dēļ. Lizuma pagasta bibliotēkas vadītāja atzīst, ka situāciju nedaudz uzlaboja iegādātās galda spēles un radošā nedēļa oktobra mēnesī, kad paralēli galda spēlēm tika lasīti spēļu stāsti.

Vēl viens fakts bērnu zemajam apmeklējuma skaitam ir **noslogojums skolā** – stundas un nodarbības notiek līdz vēlai pēcpusdienai - laikam, kad bērniem jādodas uz autobusiem, lai dotos mājā.

- Gulbenes novada bērnu bibliotēkas vadītājas secinājumi par darbu ar bērniem pagastu bibliotēkās
 1. Visās Gulbenes novada pagastu bibliotēkās notiek darbs ar bērniem. Tajās bibliotēkās, kuru apkalpes teritorijā nav skolu un pirmsskolas bērnu grupiņu, aktīvākais darbs notiek brīvlaikos, piemēram, Stradu pagasta bibliotēkā, Stāmerienas pagasta Kalnienas bibliotēkā, Druvienas pagasta bibliotēkā.
 2. Trijos pagastos – Beļavas, Galgauskas un Stāmerienas – 2019.gadā tika slēgtas skolas, kas tiešā veidā ir iespaidojis šo bibliotēku galvenos rādītājus negatīvā virzienā. Sevišķi

Galgauskas pagasta un Stāmerienas pagastos, kuros skola atradās ļoti tuvu bibliotēkai un līdz šim bija aktīvs darbs šajā jomā un laba sadarbība ar skolu.

3. Gandrīz visās bibliotēkās bibliotekāres atzīst, ka bibliotēka vairs nav tikai grāmatu izsniegšanas vieta, bet gan satikšanās vieta, vieta, kur tiek pavadīts brīvais laiks.

4. Populārākais no pasākumiem ir skaļās lasīšanas stundas, kas notiek gandrīz visās bibliotēkās. Lītenes pagasta bibliotēkā pirmo reizi notika LNB Bērnu literatūras centra veidotās lasīšanas veicināšanas programmas „Grāmatu starts” nodarbības pirmsskolas vecuma bērniem. Pagaidām tā ir vienīgā Gulbenes novada pagasta bibliotēka šajā programmā.

5. 4 pagastu bibliotēkās ir iesaistījušās lasītveicināšanas programmā „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”. Tās ir Jaungulbenes pagasta bibliotēka, Stradu pagasta Stāķu bibliotēka, Lejasciema pagasta bibliotēka, Tirzas pagasta bibliotēka. Lizuma pagasta bibliotēka ir Atbalsta bibliotēka Lizuma vidusskolas bibliotēkai. Šajās bibliotēkās gandrīz visi rādītāji, salīdzinot ar 2018.gadu, ir pozitīvi.

6. Visas bibliotekāres cenšas izmantot to, ka tuvumā darbojas pirmsskolas vecuma bērnu grupas. Dažos gadījumos tās atrodas vienā ēkā ar bibliotēku, piemēram, Beļavas, Lizuma pagastos.

7. Daudzas bibliotēkas piedalās Karjeras nedēļā, Eiropas Digitālajā nedēļā un Ziemeļvalstu literatūras nedēļā.

8. Četru pagastu bibliotēku (Beļavas, Lejasciema, Druvienas un Lizuma) bibliotekāres aktīvi iesaistījās Gulbenes novada bibliotēkas organizētās nometnes „Sekojošajiem” aktivitāšu izdomāšanā un realizācijā.

9. Gandrīz visās bibliotēkās tiek iegādātas galda spēles. Tas palielina kopējo izsniegumu un apmeklējumu.

10. Palielinājies bērnu grāmatu jaunieguvumu skaits, attiecīgi arī iztērētā nauda. Ja 2018.g. iegādāti 649 eksemplāri un iztērēti 4124€, tad 2019.g. attiecīgi tas ir – 688 un 4945,69€. Uz vienu lasītāju grāmatu iegādei vidēji tiek tērēts 3,95 €. Visvairāk jaunieguvumu (104) ir Lizuma pagasta bibliotēkā, kurā arī ir vislielākais lasītāju skaits (167) vecumā līdz 18 gadiem.

8. Novadpētniecība

- Novadpētniecības darba virzieni un pakalpojumi, pārskata perioda prioritātes

2019. gadā Gulbenes novada bibliotēka sadarbojās ar pagastu bibliotekārēm novadpētniecības jomā. Sadarbībā ar Druvienas, Galgauskas un Litenes pagastu bibliotekārēm tika izstrādāti maršruti trim ekspedīcijām projektam “Izzinošas ekspedīcijas Gulbenes novadā”. Arī pašas bibliotekāres piedalījās šajās ekspedīcijās un stāstīja par sava pagasta ievērojamiem kultūrvēsturiskiem objektiem un cilvēkiem.

Arī Gulbenes novada bibliotēkas projektā “Stāstu talka” tika aicinātas piedalīties visas novada pagastu bibliotekāres. Jāmin, ka visas nebija atsaucīgas, bet tās, kuras piedalījās, veikušas lielu darbu stāstnieku apzināšanā un stāstu vākšanā. Piemēram, Stāmerienas pagasta Kalnienas bibliotēkas vadītāja uzrunāja vietējos bērnus, lai viņi savos telefonos ierakstītu savu vecvecāku bērnības un skolas atmiņu stāstus, Daukstu pagasta bibliotēkas vadītāja apmeklēja savā pagastā esošo sociālās aprūpes centru “Dzēves”, lai pierakstītu tur esošo iemītnieku atmiņu stāstus.

Ar katru gadu arvien vairāk pagastu bibliotekāres iesaistās novadpētniecības datu bāzes veidošanā. Pavisam viņas kopā veikušas 1002 ierakstus.

- Novadpētniecības krājums:

Jau daudzu gadu garumā bibliotēkās tiek nopietni strādā pie novadpētniecības materiālu krājuma veidošanas. Novadpētniecības krājumi sastāv no fotoattēliem, atmiņu stāstījumu pierakstiem, laikrakstu un žurnālu materiāliem par sava pagasta vēsturi, ekonomisko un kultūras dzīvi, ievērojamiem pagastu novadniekiem. Iespēju robežās ir savākta un apkopota arī ar mūsu novadu saistītā folklorā: teikas un ticējumi. Krājumu papildināšanai un jaunas informācijas iegūšanai ļoti noder Latvijas Nacionālās bibliotēkas resursi (Periodika.lv, Zudusī Latvija). Daudz tiek izmantota Lursoft laikrakstu datu bāze, lai iegūtu rakstus no laikrakstiem, kas nav bibliotēku krājumos. Kā jaunums ir tas, ka pagastu bibliotēku krājumos sāk parādīties arī atmiņu ieraksti, video. Elektroniskajā novadpētniecības datu bāzē tiek aprakstīti ne tikai materiāli, kas atrodas bibliotēkā, bet arī zudušās mājvietas.

Turpinātas 2018. gadā notikušā konkursa „**Māju stāsti**” aktivitātes. Lejasciema pagasta bibliotēkas krājums papildināts ar novadpētnieka Jāņa Kučera dzimto māju „Zemītes” aprakstu un materiāliem par citām kaimiņos esošajām 10 mājām. Arī Jaungulbenes pagasta bibliotēka organizēja novadpētnieciskas ekspedīcijas uz 17 attālākajām viensētām, iegūstot atmiņu stāstījumus un fotomateriālus.

Pagastu bibliotēku (Kalnienas, Stradu, Līgo, Daukstes, Stāmerienas) krājumos nodoti slēgto skolu novadpētniecības istabu krājumi, kurus vajadzētu ne tikai sakārtot un izvietot bibliotēkās, bet arī aprakstīt elektroniskajā novadpētniecības datu bāzē, lai ziņas par tiem ir pieejamas visiem.

- ✓ digitalizācija, digitālie resursi un to veidošana

Arī pagastu bibliotēkas iesaistījušās novadpētniecības materiālu digitalizēšanā, piemēram, Lizuma pagasta bibliotēka digitalizējusi fotogrāfijas, diplomus, pateicības, rokrakstus, Druvienas un Stāmerienas pagasta bibliotēkas – fotogrāfijas. Arī šo materiālu apraksti atrodami novadpētniecības datu bāzē.

2019.gadā Gulbenes novada bibliotēkas mājas lapā tika izveidota jauna digitālā kolekcija “**Stāstu talka**”, kur ievietoti novada iedzīvotāju atmiņu stāsti par savu bērnību. Kolekcijā atrodami 11 rakstītie stāsti, 37 audioieraksti un 14 video. Kolekcija apskatāma šeit: <http://ejuz.lv/stastutalka>. Šie stāsti tika savākti projekta “Stāstu talka” ietvaros. Tika aicinātas piedalīties visas novada pagastu bibliotekāres. Jāmin, ka visas nebija atsaucīgas, bet tās, kuras piedalījās, veikušas lielu darbu stāstnieku apzināšanā un stāstu vākšanā. Piemēram, Stāmerienas pagasta Kalnienas bibliotēkas vadītāja uzrunāja vietējos bērnus, lai viņi savos telefonos ierakstītu pieaugušo bērnības un skolas atmiņu stāstus, Daukstu pagasta bibliotēkas vadītāja apmeklēja savā pagastā esošo sociālās aprūpes centru “Dzērvēs”, lai pierakstītu tur esošo iemītnieku atmiņu stāstus.

1002 ierakstus veikušas pagastu bibliotēkas. No tām čāklākās: Druvienas pagasta bibliotēka - 146, Lejasciema pagasta bibliotēka – 108, Līgo pagasta bibliotēka – 107, Lizuma pagasta bibliotēka – 195 un Tirzas pagasta bibliotēka – 155 ierakstus.

2019.gadā četru pagastu bibliotekārēm – Rankas, Gaujasrēveļu, Lejasciema un Stradu pagasta Stāžu - notika **mācības** par analītiskā apraksta veidošanu novadpētniecības datu bāzē. Vairākām pagastu bibliotekārēm notikušas individuālas konsultācijas pa telefonu, klātienē vai e-pastā par anotāciju veidošanu, fotogrāfiju, mapes un atmiņu stāsta apraksta veidošanu novadpētniecības datu bāzē.

- Novadpētniecības darba popularizēšana

Uzkrātie novadpētniecības materiāli tiek popularizēti, veidojot dažādas literārās izstādes, piemēram, atzīmējot savu novadnieku jubilejas, gan organizējot dažādus konkursus un viktorīnas, kam atbildes ir atrodamas bibliotēkās pieejamajos novadpētniecības materiālos. Lejasciema pagasta bibliotēkā palīdzēja 2 ģimenēm dzimtas koka veidošanai, izmantojot bibliotēkā esošos datus par Sinoles muižas un baronu Mengdena dzimtas vēsturi. Arī skolēni izmanto krājumu zinātniski pētnieciskajos darbos.

Tirzas pagasta bibliotēka organizēja **ekspedīciju „Laikā un ceļā uz 90-tajiem gadiem”**. 3. maija pirmspusdienā Tirzas pamatskolas 5.-7. klašu skolēni pagasta bibliotēkā veica ekspedīciju, kuras laikā rada atbildes uz jautājumiem: kādas bija Tautas Atmodas pirmās aktivitātes, kad notika Latvijas Tautas Frontes atbalsta grupas dibināšanas sapulce Tirzā, kad pirmo reizi tika pacelts sarkanbaltsarkanais karogs virs Tirzas tautas nama, kad Tirzā pirmo reizi notika represēto vakars un citi jautājumi, kas bija atrodami bibliotēkas novadpētniecības krājumā.

Jaungulbenes pagasta bibliotēka plašākas **ekspozīcijas** veidoja saistībā ar novadnieku Induļa Rankas un Alfrēda Vārdauna nozīmīgām dzīves jubilejām.

Jau rit ceturtais gads, kad Daukstu pagastā notiek **ciemu dienas**:

- 2016. gadā – Daukstēs – „Daukstes –vakar, šodien, rīt”;
- 2017. gadā – Krapā – „Randevū Krapā”;
- 2018.gadā – Elstēs - „Svētki Šļauku ielas garumā”;
- 2019.gadā – Staros – „Stari ziedu rotā”.

Tas ir arī bijušo ciema iedzīvotāju salidojums. Sākumā cilvēki bija ļoti kūtri dalīties ar savām atmiņām. 2018.gadā aktivitāte pieauga un jau sakrājušies liela mape ar foto no ģimenes albūmiem. Notiek iegūto materiālu apstrādāšana un apkopošana, plaša informācija ir iegūta arī [www. periodika.lv](http://www.periodika.lv).

- Sadarbība novadpētniecības jomā

2019. gadā Gulbenes novada pagastu bibliotekārēm notika plaša sadarbība ar Gulbenes novada bibliotēku. Sadarbībā ar Gulbenes novada Druvienas, Galgauskas un Litenes pagastu bibliotekārēm tika izstrādāti maršruti trim ekspedīcijām projektam “Izzinošas ekspedīcijas Gulbenes novadā”. Arī pašas bibliotekāres piedalījās šajās ekspedīcijās un stāstīja par sava pagasta ievērojamiem kultūrvēsturiskiem objektiem un cilvēkiem. Pagastu bibliotekāres iesaistījās arī projektā „Stāstu talka”.

Tirzas pagasta bibliotēkas novadpētniecības krājums tika papildināts ar jauniem materiāliem, ko bibliotēka saņēma no skolas un novadpētniecības krātuves.

- Jauninājumi novadpētniecības darbā

Šajā gadā tika mazliet “iekustināta” stāstniecības tradīcija projekta “Stāstu talka” ietvaros un izveidota jauna digitālā kolekcija bibliotēkas mājas lapā.

- Novadpētniecības darba problēmas un to risinājumi

Vislielākā problēma – straujais laika ritums. To, kas nokavēts, atgūt ir grūti un pat neiespējami. Šis darbs prasa daudz laika un iedziļināšanos. Taču bieži vien pie vainas ir nevis laika trūkums, bet gan nepareiza sava darba laika plānošana un izmantošana.

9. Projekti

- Tabula “Projektu apkopojums”

Tabula “Projektu apkopojums”

Projekta nosaukums	Finansētājs	Finansējuma apjoms	Projekta apraksts (īss kopsavilkums)	Bibliotēka
“Vidzemes māju vārdu vēsture un veidošanās, radu rakstu meklēšana un ainavu pēctecīguma izpausmes un tradīcijas Vidzemē”	VKKF	315.00	Projekts tika rakstīts 2018.gadā, bet realizācija notika 2019.gadā: “Dzimtas vēstures pētniecība un ciltskoka veidošana”. Nodarbības vadīja ciltskoki.lv portāla veidotājs Egils Turss; “Vidzemes māju vārdu vēsture un izcelšanās”. Lektore Janīna Kursīte-Pakule; “Ainavu pēctecīguma izpausmes un tradīcijas Vidzemē”.	Tirzas pagasta bibliotēka
Rakstnieks laukos	VKKF	900 €	Projektā sadarbojas divas pagastu bibliotēkas – Lizuma un Druvienas pagastu bibliotēkas. Paredzētas 6 tikšanās reizes ar dažādiem rakstniekiem (2 pasākumi vienā dienā – pirmais pasākums Druvienā, otrais – Lizumā). Pasākumi turpinās 2020.gadā.	Druvienas un Lizuma pagastu bibliotēkas
Tekstilmozaīka	Gulbenes novada pašvaldība	394 €	Tekstilmozaīkas tehnikas pamatu apgūšana. Programmas realizācijas mērķis - Daukstu pagasta iedzīvotāju pašnodarbinātība, sociālās izolētības mazināšana.	Daukstu pagasta bibliotēka
Pozitīva domāšana, veselības saglabāšana un nostiprināšana senioriem	Gulbenes novada pašvaldība	315 €	2 lekcijas ar psihoterapeiti. 3 nodarbības par cigun tēmu, 3 nodarbības pilates uz bumbām Stradu pagasta iedzīvotājiem	Stradu pagasta bibliotēka

- Projektu apraksts

Projektā „**Rakstnieks laukos**” sadarbojas divas pagastu bibliotēkas – Lizuma un Druvienas pagastu bibliotēkas. Paredzētas sešas tikšanās reizes ar dažādiem rakstniekiem (divi pasākumi vienā

dienā – pirmais pasākums Druvienā, otrais – Lizumā). Uz šīm tikšanās reizēm ir uzaicināti rakstnieki, kuri uzrunā savus lasītājus tieši un atklāti, runā par pagātnes notikumiem, par mūsdienu problēmām un aktualitātēm, iedziļinoties cilvēku dzīvesstāstos un vēsturē. Pārskata periodā, decembrī, aizvadīta pirmā tikšanās ar rakstnieci Ingunu Dimanti. 2020.gadā notiks vēl piecas tikšanās: Janvārī – Inga Ābele, februārī – Andris Akmentiņš, martā – Osvalds Zebris, aprīlī – Inguna Bauere un maijā – Inga Žolude.

Tekstilmozaika - programmas satura izveidi noteica vietējo interesentu vēlmes. Daukstu iedzīvotājas vēlējās paplašināt savas zināšanas šūšanā, izmantojot tieši tekstilmozaikas tehniku. Katru ceturtdienas vakaru no 28. marta līdz 16. maijam tika radīti ikdienai noderīgi, acīm baudāmi un iedvesmojoši tekstilmozaikas darbi. Apkopojot dalībnieču mācību novērtējumus, var secināt, ka visas ir uzlabojušas savas šūšanas prasmes. Ir iedrošinātas iegādāties arī personīgās šujmašīnas, viena no dalībniecēm to jau ir izdarījusi. Visas projekta dalībnieces min, ka vēlētos Daukstu pagasta bibliotēkā arī turpmāk apgūt jaunas iemaņas un prasmes.

Gulbenes novada Stradu pagasta bibliotēkas pieaugušo neformālās izglītības programma „**Pozitīva domāšana, veselības saglabāšana un nostiprināšana senioriem**”, kas tika atbalstīta Gulbenes novada pieaugušo neformālās izglītības programmu konkursā un realizēta ar Gulbenes novada pašvaldības līdzfinansējumu. Programma senioriem ietvēra sevī nodarbību ciklu no 15.marta līdz 5. Jūnijam. Tā tika veidota ar mērķi celt lauku sabiedrības pašapziņu un radošo iniciatīvu, atbalstot un stiprinot sabiedrisko aktivitāti, kā arī mazinot sociālo spriedzi. Pirmā bibliotēkā viesojās psihoterapeite Iveta Gargurne ar lekcijām par tēmu “Mīli sevi un dzīve mīlēs tevi!”. Otrs programmas posms sevī ietvēra trīs nodarbības kopā ar pasniedzēju Ainu Rubeni un to nosaukums ”Cigun- senioru draugs!” Pēdējais programmas posms notika pie veselības vingrošanas “C” kategorijas speciālistes Onikas Balodes. Nodarbības vēlreiz pierādīja, cik svarīgi ir kustēties, neieslikt rutīnā un sevis žēlošanā, arī nodarbību nosaukums liecina par to „Kusties - tas liks tev labi justies!”

- Pārdomas, secinājumi par darbu ar projektiem

Pagastu bibliotēku vadītāji patstāvīgi projektus raksta reti. Parasti cenšas iesaistīties Gulbenes novada bibliotēkas izstrādātajos projektos, piemēram, projektā „Stāstu talka”. Lizuma pagasta bibliotēka iesaistījusi Gulbenes novada projektā “Local and International Active Seniors” jeb “Aktīvs Seniors”, kurā piedalījās 7 seniori, no kuriem divas sievietes devās uz Portugāli, uz divām nedēļām, veikt brīvprātīgo darbu. 2019.gadā tikai 4 pagastu bibliotēkas rakstīja pieteikumu LR Kultūras ministrijas un Latvijas Nacionālās bibliotēkas finansētajai Bērnu literatūras centra lasīšanas veicināšanas programmai *Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijai 2019*. Lizuma pagasta bibliotēka bija kā atbalsta bibliotēka Lizuma vidusskolas bibliotēkai.

10. Publicitāte

- Bibliotēkas tēla veidošana, publicitāte, sabiedrības informēšana par bibliotēkas funkcijām, pakalpojumiem

Sabiedrības informēšana par bibliotēkās pieejamajiem pakalpojumiem un jaunumiem pārsvarā notiek, izliekot informāciju publiski pieejamās vietās. Par visiedarbīgāko informācijas formu bibliotēkāres atzinušas individuālu sarunu, tikšanos ar lasītāju. Līgo pagastā joprojām regulāri notiek iestāžu vadītāju ikmēneša sanāksmes, kur arī bibliotēka informē par savām aktivitātēm. Pagastu bibliotēku vadītāji informāciju par aktivitātēm bibliotēkās regulāri iesniedz Gulbenes novada bibliotēkas sabiedrisko attiecību speciālistei, kura tālāk to nosūta ievietošanai novada laikrakstos: „Dzirkstele”, „Gulbenes Novada Ziņas”, Gulbenes novada mājas lapā.

Divas bibliotēkas – Līgo un Lizuma pagastu bibliotēkas regulāri veido savu bibliotēku informatīvas lapas, ko izplata savā teritorijā kopā ar „Gulbenes Novada Ziņām”.

Bibliotēkas tēls veidojas arī praktiskajā ikdienas darbā, jo, ja savam apmeklētājam spējam piedāvāt viņu interesējošo lasāmvielu un pakalpojumu, ja viņš laipni un izsmieļoši saņems to informāciju, ko vēlas – cilvēks aizies ar pozitīvām emocijām, un gan pats, visticamāk, nāks atkal, gan ieteiks to darīt arī citiem.

Kā liecina aizvadītajā gadā paustās iedzīvotāju atsauksmes, cilvēki ir ļoti priecīgi, ka laikā, kad lauku teritorijā iestāžu un organizāciju skaits nemitīgi samazinās, tomēr ir tāda vieta kā bibliotēka, kur var saņemt ne tikai šai iestādei atbilstošos bibliotēkāros pakalpojumus, bet arī palūgt praktisku palīdzību, piemēram, īsziņu nosūtīšanā, iesniegumu pareizā noformēšanā, apsveikuma teksta sagatavošanā un citos šķietami vienkāršos jautājumos.

- Bibliotēku informācija tīmeklī:

Bibliotēkas par sevi, savu darbību informē dažādos interneta portālos. Lizuma pagasta bibliotēka regulāri ievieto informāciju bibliotēku portālā. Informācija par visām pagastu bibliotēkām ir arī Gulbenes bibliotēkas mājas lapā <http://www.gulbenesbiblioteka.lv/lv/pagasta-bibliotekas> un pagastu mājas lapās – www.jaungulbene.lv, www.litene.lv, www.lizums.lv, www.ranka.lv, www.stameriena.lv, www.tirza.lv, www.stradi.lv. Lizuma un Daukstu bibliotēkas aktīvi darbojas arī virtuālās saziņas un mikroblogošanas tiešsaistes sociālā tīkla tīmekļa vietnē Twitter. Visām pagastu bibliotēkām ir sava lapa vienā no sociālajiem tīkliem: www.draugiem.lv vai www.facebook.com.

Iepazīstoties ar konkrēto informāciju sociālajos tīklos, apmeklētājam ir iespējams „ieteikt”, izteikt komentāru, viedokli par gaidāmo vai notikušo notikumu, kas var ietekmēt pārējo sociālo tīklu lietotāju attieksmi un sekot notikumiem, ņemt dalību bibliotēkas aktivitātēs. Šādā veidā par aktivitātēm bibliotēkā ir informēti ne tikai vietējie iedzīvotāji, bet arī visi pārējie interesenti.

- Veiksmīgākie bibliotēku popularizējošie pasākumi

Vairākas bibliotēkas organizē fotokonkursus. Stāmerienas pagasta bibliotēkā tā tēma bija „Manas un tavas debesis”. Piedalījās 8 dalībnieki ar 50 fotogrāfijām. Lizuma pagasta bibliotēkā tādi notika vairāki, tie veltīti visiem gadalaikiem.

Dažreiz der iziet ārpus bibliotēkas telpām. Rudenī Stāmerienas pagasta bibliotēkas dzejas dienas notika muižas parkā pie slavenajiem mīlestības ozoliem. Pasākumā nepiedalījās neviens dzejnieks vai rakstnieks, bet dzeju lasīja paši apmeklētāji. Saulītē tika celta tādu savā laikā līdz galam nenovērtētu dzejnieku kā A.Skujiņas, E.Veidenbauma, K.Elsberga, M.Melgalvja dzeja.

Aizvadītajā gadā tika atzīmēti 110 gadi, kopš Stāmerienā pastāv bibliotēka. Šim notikumam bibliotēka rīkoja pasākumu ar atbalstītāju un draugu, amatiereteātra “Spēle”, vīru ansambļa „Dziļezers” no Limbažiem dalību. Beidzot bibliotēkai ir tapis savs logo, kuru veidojusi māksliniece Rudīte Liepiņa.

2019.gadā turpinājās jau iepriekš aizsākusies trīs bibliotēku no 2 pagastiem - Stradu, Kalnienas un Stāmerienas bibliotēku sadarbība. Notika vairāku pasākumu cikls „Kaimiņu būšana”. Tā ietvaros pa bibliotēkām ceļoja izstādes ar pagastu amatnieku veidotiem darbiņiem un notika labāko bibliotēku lasītāju un atbalstītāju braucieni pa kaimiņu pagastiem, iepazīstot to cilvēkus, uzņēmējus, tiekoties ar vietējiem dzejniekiem un kultūras darbiniekiem. Izrādās, ka tik maz zinām par vietām, par tur notiekošo, par uzņēmīgiem un darbīgiem cilvēkiem, lai arī paši turpat vien blakus dzīvojam! Tā bija vērtīga pieredze un savstarpējā komunicēšanās.

11. Sadarbības tīkla raksturojums

- Sadarbība ar pašvaldību un pašvaldības institūcijām

Pagastu bibliotēkas sadarbojas ar **citām savas apkalpes teritorijas iestādēm un organizācijām**. Vislabākā sadarbība kopējo pasākumu organizēšanā ir ar skolām un pirmsskolas izglītības iestādēm. Dažos pagastos aktīvi darbojas jauniešu organizācijas. Laba sadarbība ar jauniešu biedrību „KAPO” ir izveidojusies Kalnienas bibliotēkai. Gaujasrēveļu bibliotēka sadarbojas ar Rankas pagasta jauniešu iniciatīvu centru „B.u.M.s”.

2019.gadā dažas pagastu bibliotēkas sadarbojās savstarpēji, organizējot rokdarbu izstādes bibliotēkās un mainoties ar tām.

2019.gadā 7 bibliotēku (Beļavas, Daukstu, Jaungulbenes, Līgo, Lejasciema, Tirzas un Stāmerienas) teritorijās darbojās **sociālās aprūpes centri (SAC)**, uz kuriem bibliotēku vadītājas nesa grāmatas un preses izdevumus, organizēja arī dažādus pasākumus. 2019.gadā SAC atvērās Jaungulbenes pagastā, bet aizvērās Tirzas pagastā. Litenes pagasta teritorijā atrodas pansionāta VSAC "Latgale" filiāle "Litene". Tās klienti sastāda 28% no visiem pagasta iedzīvotājiem. Viņi savu iespēju robežās ir arī pagasta bibliotēkas pakalpojumu lietotāji.

Litenes pagasta bibliotēka sadarbojas ar **Latvijas Samariešu apvienības Gulbenes nodaļu**, piegādājot grāmatas lasītājiem dzīves vietās, un ar **Gulbenes mobilo jauniešu centru**, organizējot kopīgus pasākumus bērniem un jauniešiem. Projekta „Lielceļš uz...” ietvaros Litenes pagasta bibliotēkā notika 11 robotikas nodarbības.

- Citi sadarbības partneri reģionā un Latvijā, veiktās sadarbības aktivitātes

Jaungulbenes un Druvienas pagastu bibliotēkām atskaites gadā izveidojās laba sadarbība ar **Madonas Mākslas un novadpētniecības muzeju**, kā rezultātā no šī muzeja krājumiem bibliotēkās tika izvietotas 3 ceļojošās izstādes: „No teātra vēstures”, „Skaistās un vēsturiskās vietas Latvijas apceļošanai” un „Jānis Barloti un meteoroloģijas vēsture”.

Ar **Cesvaines Mākslas studiju** 2019.gadā izveidojusies sadarbība Jaungulbenes pagasta bibliotēkai. Tika izliktas 2 gleznu izstādes.